

Polish-American collaborations in public health: tobacco control and clean air

Paweł Chęciński – Director of the Health Policy Department, City of Warsaw

Warsaw, June 11th, 2019

Miasto stołeczne Warszawa – informacje ogólne

Obszar (area): 517 km²

Ludność (population):

1 769 529 (2018 r.) – 4,6% ogółu ludności
Polski

956 126 kobiety

813 403 mężczyźni

Ludność na 1 km² (2017) – 3412 osoby/km²

Podział administracyjny – 18 dzielnic

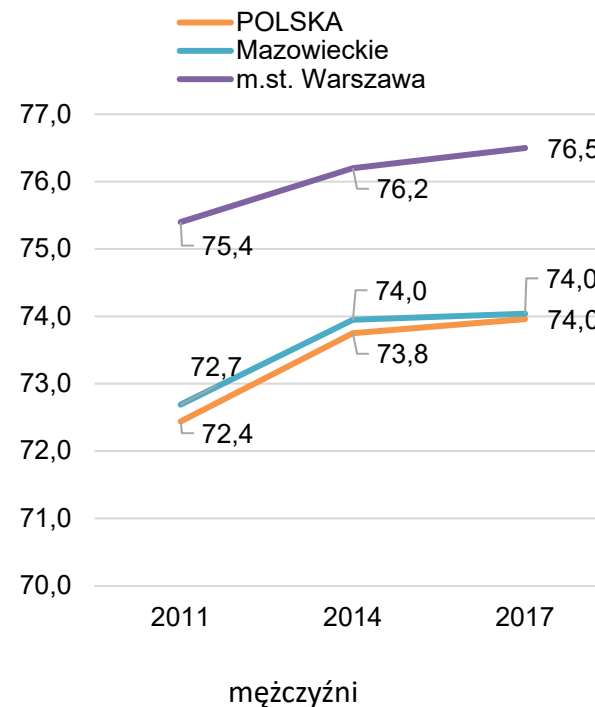
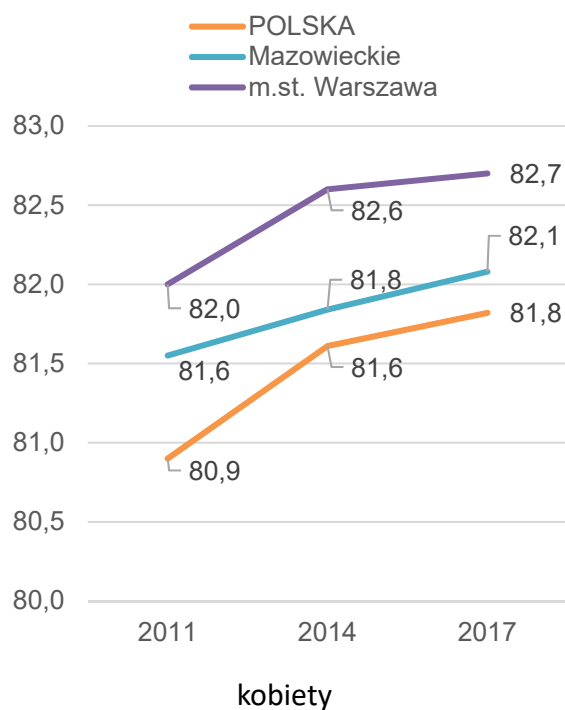
Największa dzielnica pod względem obszaru Wawer – 79,7 km² (15,4% powierzchni Warszawy), a najmniejsza – Żoliborz – 8,5 km² (1,6%).

Największa liczba ludności zamieszkuje Dzielnicę Mokotów – 217 395 osób (12,3 % ogółu mieszkańców Warszawy), a najmniej liczną dzielnicą jest Rembertów – 24 198 osób (1,4 %)

Sytuacja demograficzna – m.st. Warszawa

Przeciętne dalsze trwanie życia mieszkańców Polski, woj. mazowieckiego i Warszawy

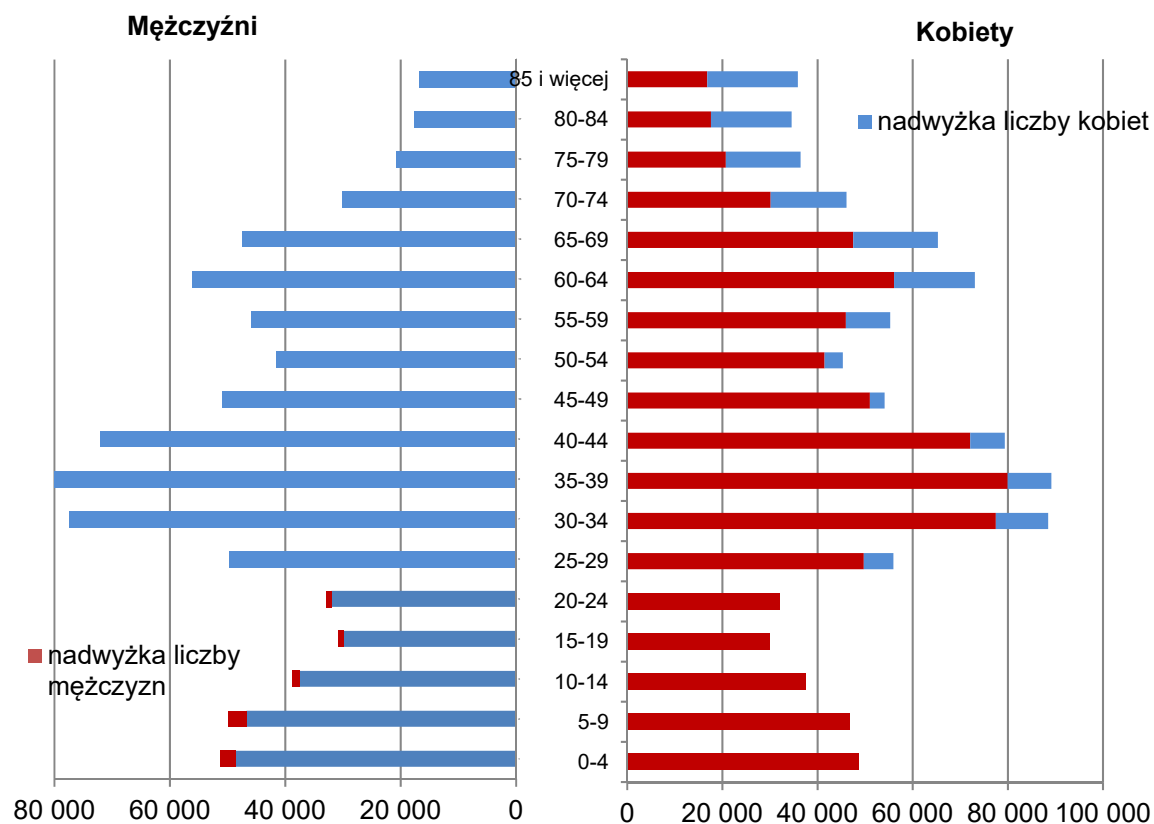

Liczba kobiet (2018) – 956 126, liczba mężczyzn (2018) – 813 403, współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) - 118

Urodzenia żywe (2017) - 21 315, zgony (2017) – 19 118, przyrost naturalny (2017) - 2197

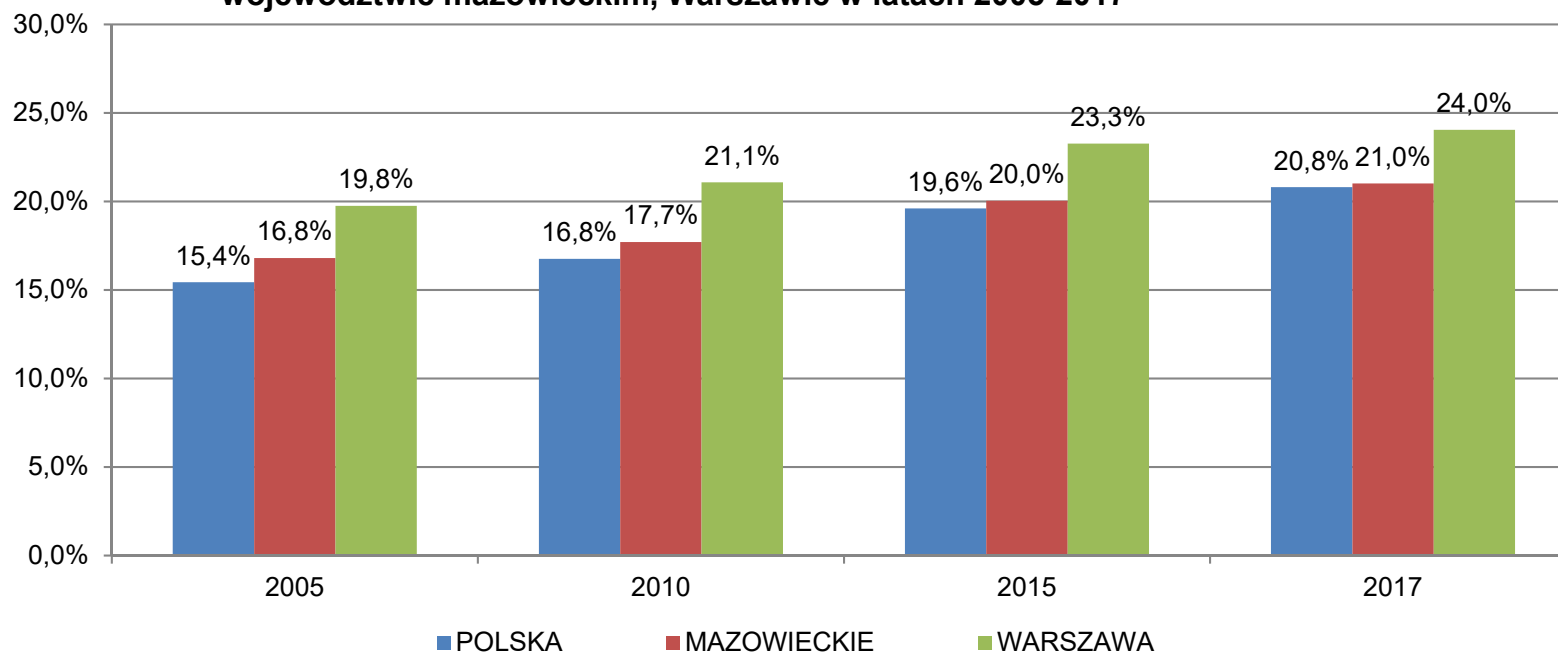
Sytuacja demograficzna – m.st. Warszawa

Piramida wieku dla Warszawy w 2017 r.

Sytuacja demograficzna – m.st. Warszawa

Odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w Polsce, województwie mazowieckim, Warszawie w latach 2005-2017

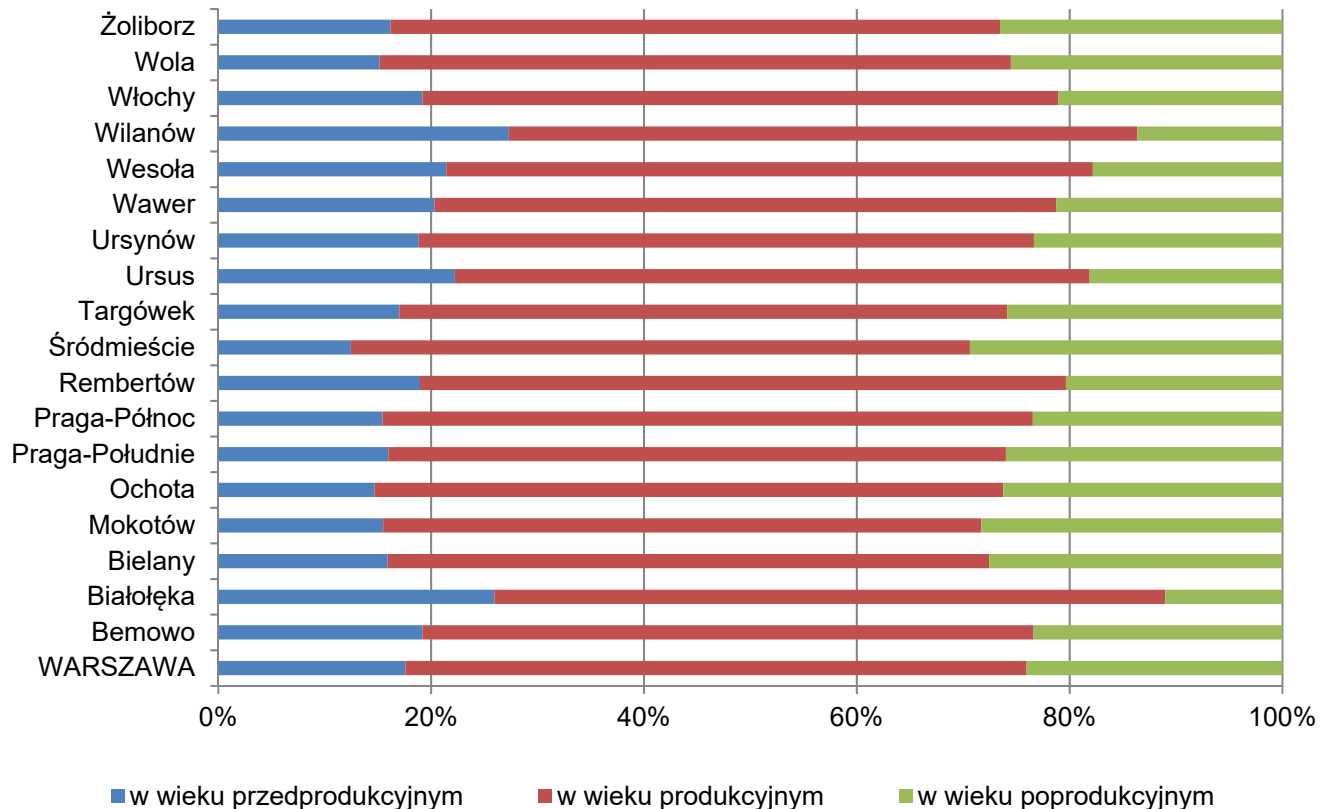

Przewidywana struktura ludności w 2050 r.:

osoby w wieku przedprodukcyjnym - 16%, osoby w wieku produkcyjnym – 56%,
osoby w wieku poprodukcyjnym – 28%

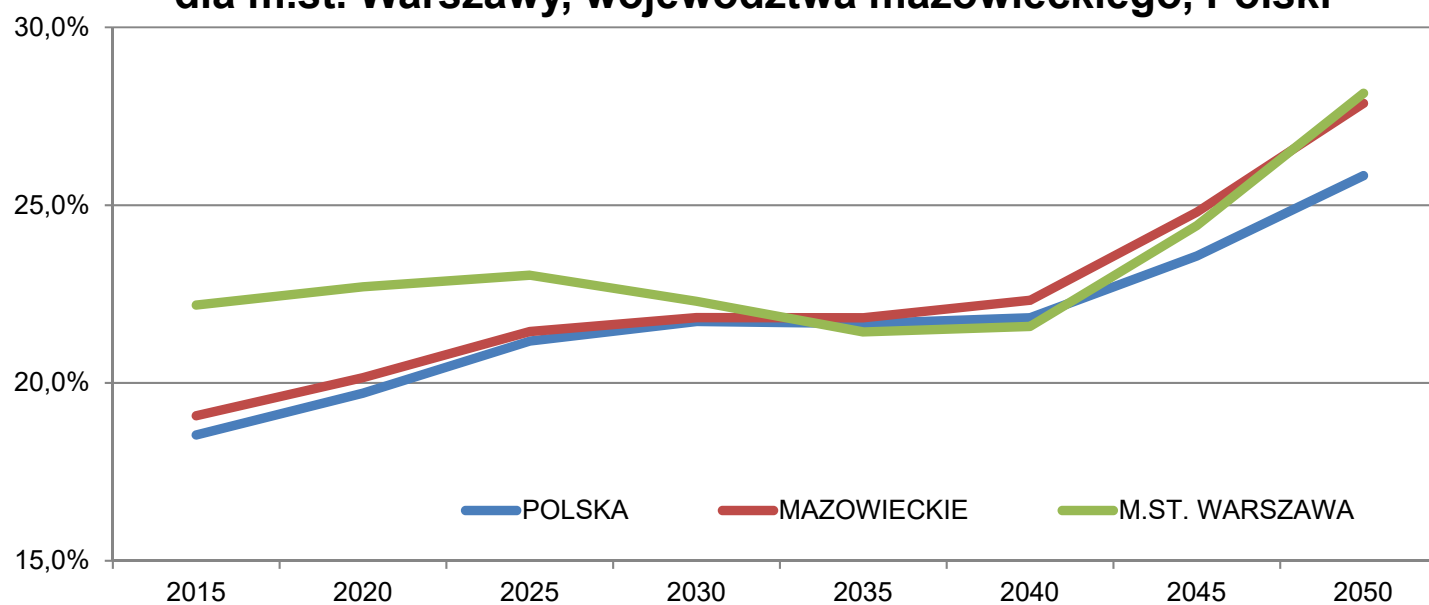
Sytuacja demograficzna – m.st. Warszawa

Procentowy udział grup wiekowych w poszczególnych dzielnicach m.st. Warszawy w 2017 r.

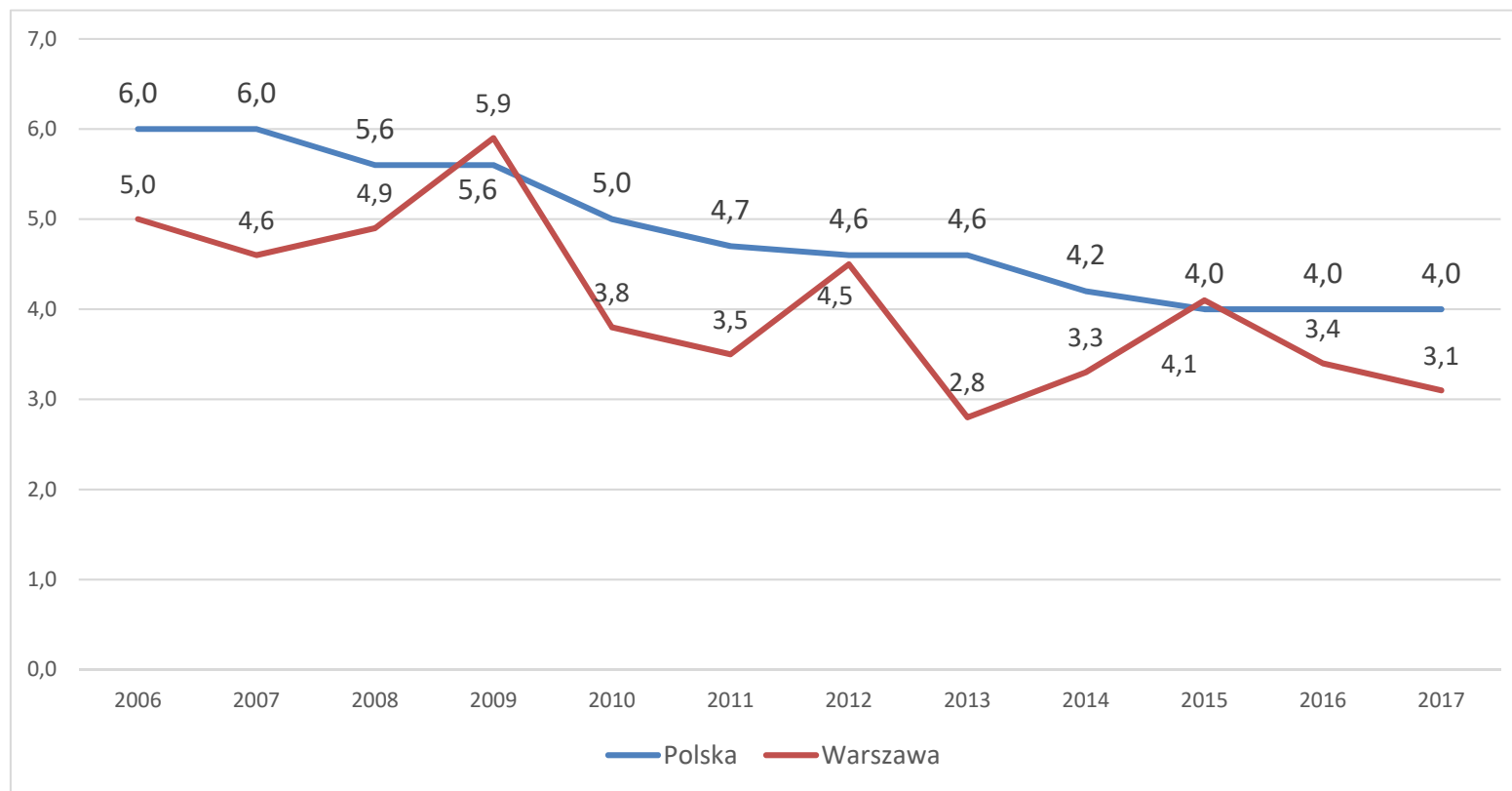
Sytuacja demograficzna – m.st. Warszawa

Prognoza dotycząca udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców (rok bazowy 2014) dla m.st. Warszawy, województwa mazowieckiego, Polski

Sytuacja zdrowotna mieszkańców m.st. Warszawy

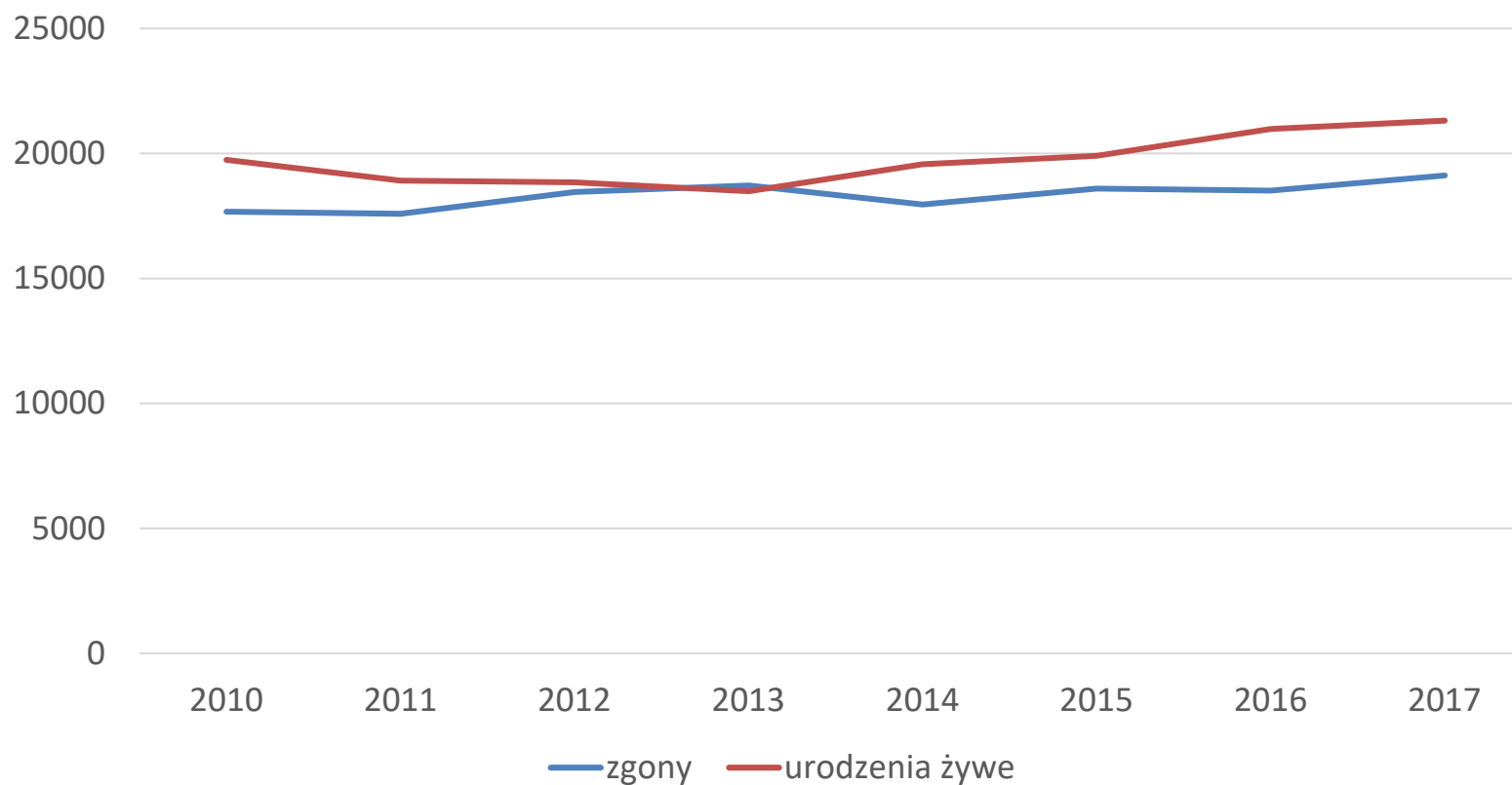
Zgony niemowląt w Polsce, Warszawie w latach 2006-2017

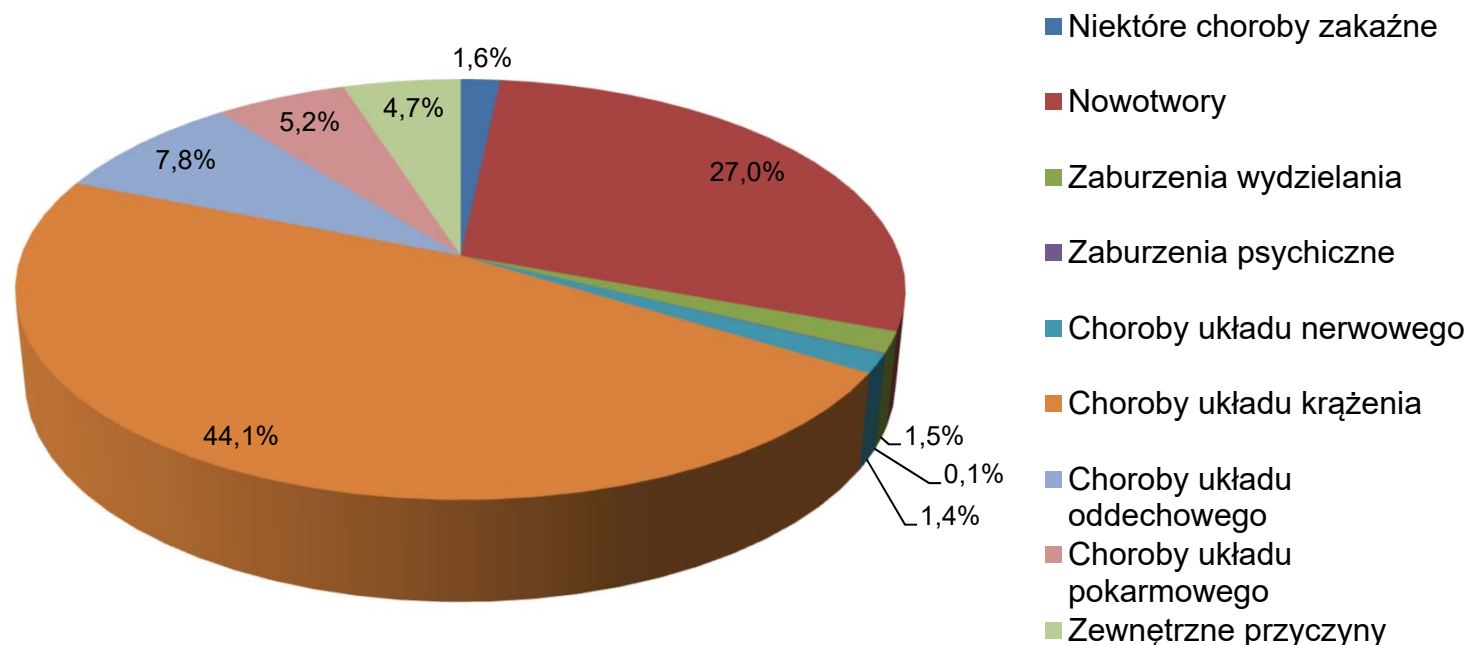
Sytuacja demograficzna – m.st. Warszawa

Urodzenia żywe, zgony w latach 2006 – 2017 w Warszawie

Sytuacja zdrowotna mieszkańców m.st. Warszawy

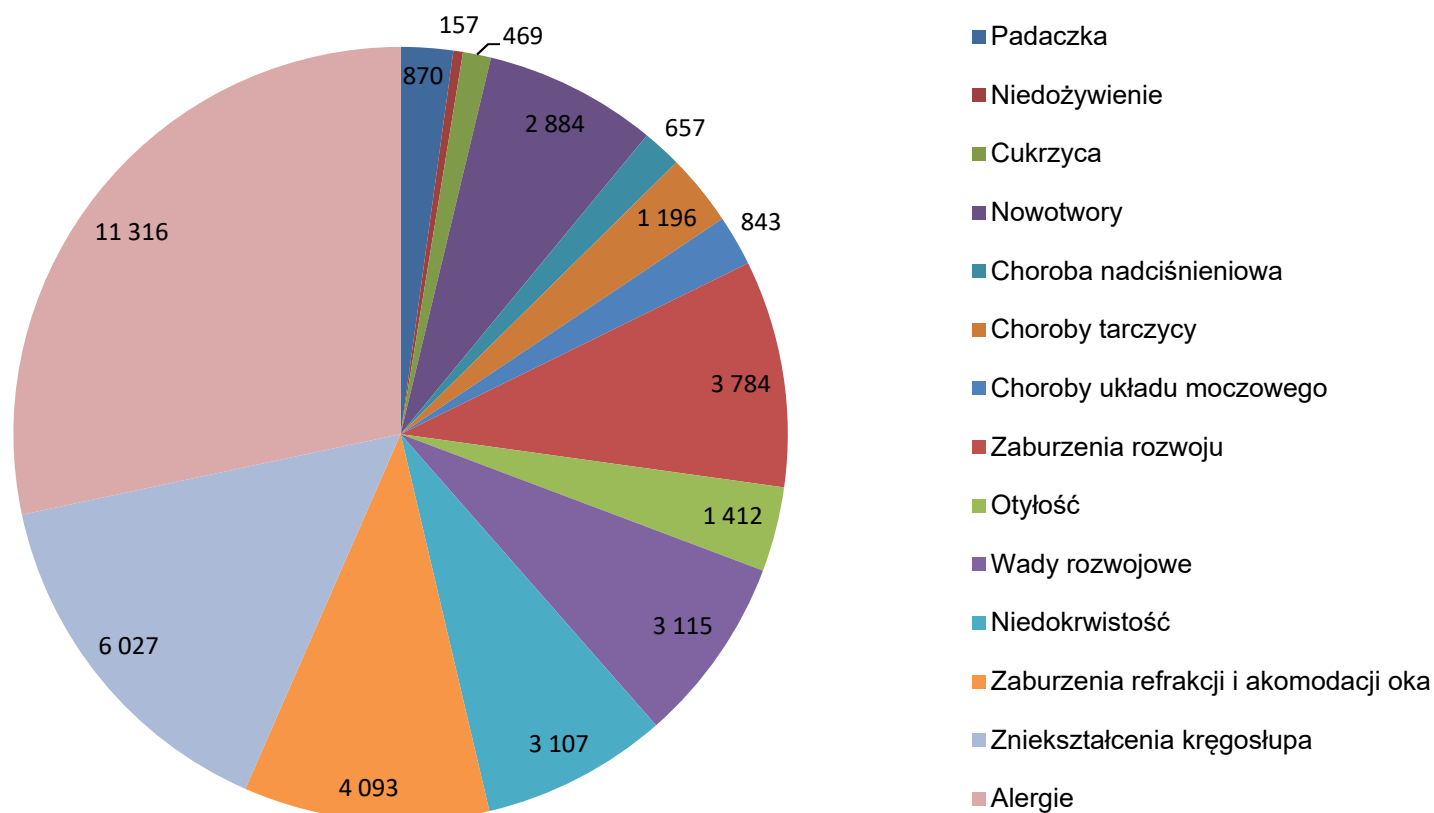
Przyczyny zgonów wśród mieszkańców Warszawy w 2016 r.

Najczęstsze przyczyny zgonów z powodu **chorób nowotworowych**: nowotwór oskrzeli, tchawicy i płuc (23%), nowotwór okrężnicy, prostaty i odbytu (10,7%), nowotwór złośliwy sutka (8%).

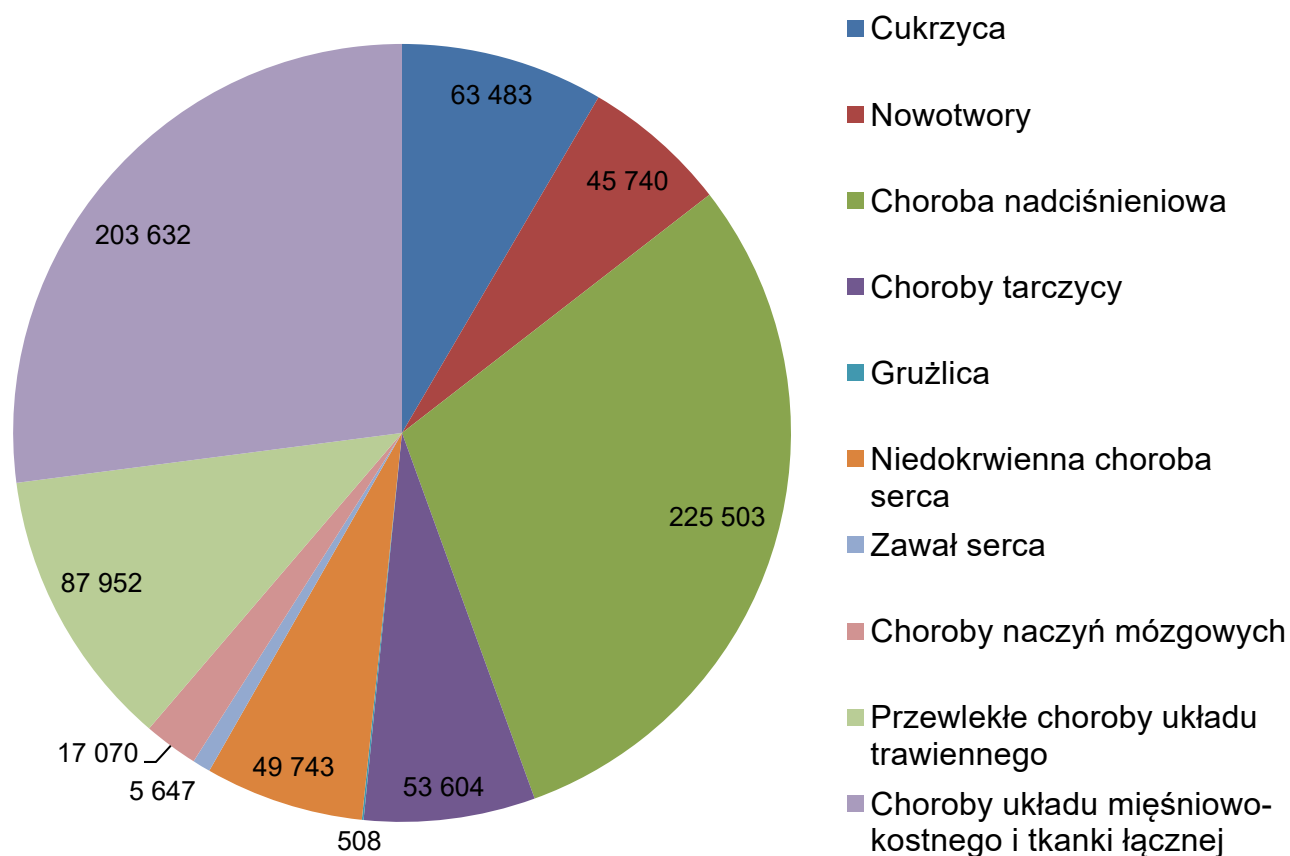
Sytuacja zdrowotna mieszkańców m.st. Warszawy

Osoby będące pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej według stwierdzonych schorzeń – osoby w wieku 0-18 lat

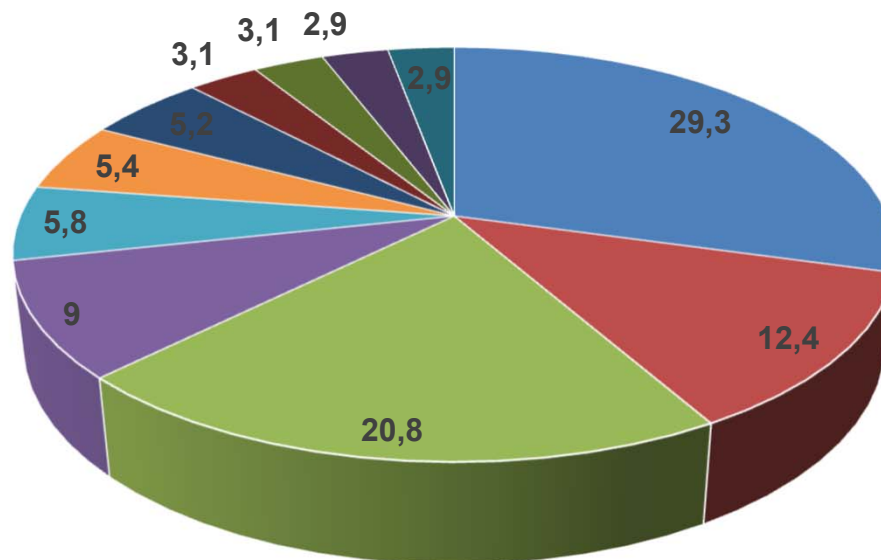
Sytuacja zdrowotna mieszkańców m.st. Warszawy

Osoby będące pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej według stwierdzonych schorzeń – osoby w wieku od 19 lat

Struktura zgonów na nowotwory złośliwe

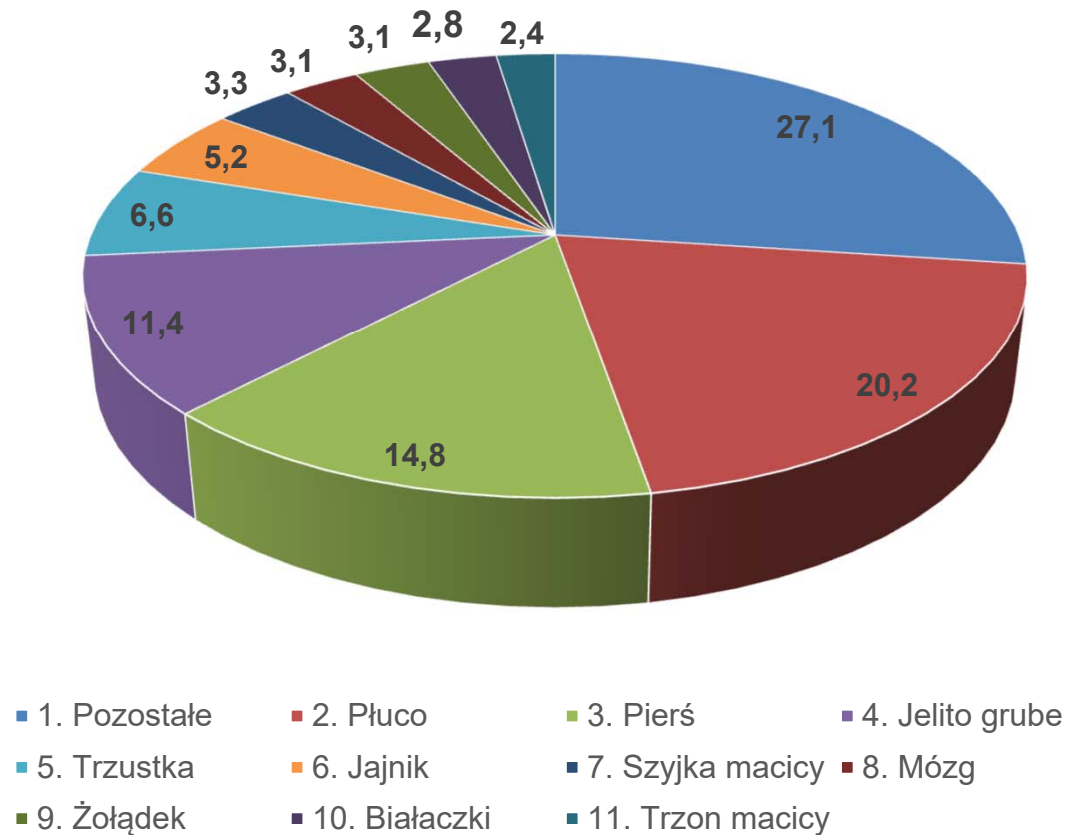
10 najczęstszych nowotworów wśród zgonów w populacji mężczyzn w Warszawie w latach 2012-2014

■ 1. Płuco	■ 2. Jelito grube	■ 3. Pozostałe	■ 4. Gruczoł krokowy
■ 5. Trzustka	■ 6. Żołądek	■ 7. Pęcherz moczowy	■ 8. Nerka
■ 9. Białaczki	■ 10. Wątroba	■ 11. Mózg	

Struktura zgonów na nowotwory złośliwe

10 najczęstszych nowotworów wśród zgonów w populacji kobiet w Warszawie w latach 2012-2014

Epidemiologia nowotworów złośliwych w populacji m.st. Warszawy

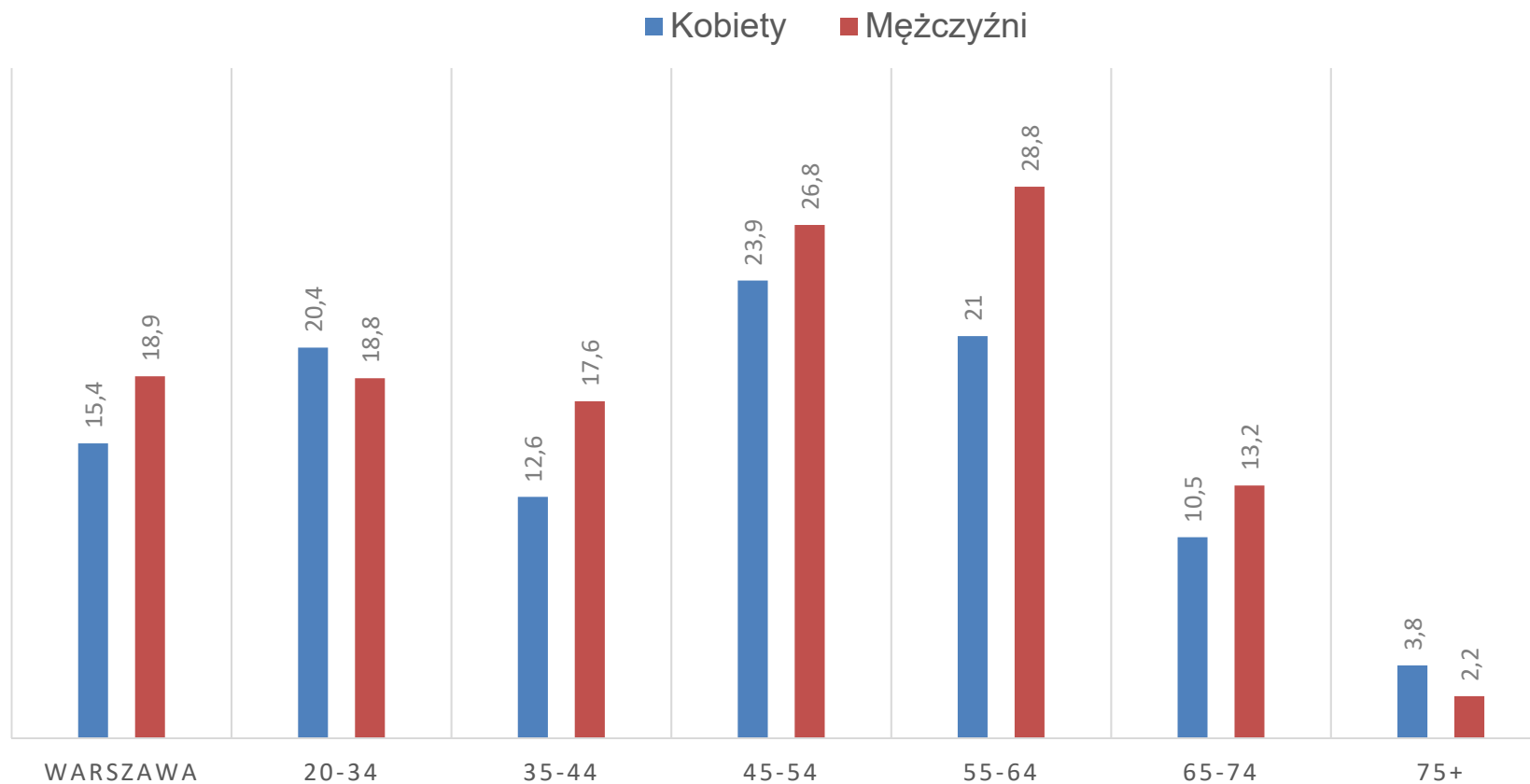
- Liczba zgonów w populacji Warszawy w ostatnim 15-leciu pozostaje na podobnym poziomie. W latach 2012-2014 nowotwory stanowiły przyczynę zgonu około 2340 mężczyzn i około 2400 kobiet.
- Najczęstszą przyczyną zgonów nowotworowych u mężczyzn w Warszawie były: rak płuca, jelita grubego i gruczołu krokowego, a u kobiet rak płuca, piersi i jelita grubego.

Działania, które powinny pozwolić na poprawę stanu zdrowia populacji Warszawy:

- ✓ ograniczenie palenia tytoniu wśród mieszkańców miasta (tytoń odpowiada za około 30% zachorowań na nowotwory, a w przypadku raka płuc odsetek ten wynosi 80-90%) poprzez promocję abstynencji papierosowej i rozwój przychodni pomocy palącym;
- ✓ wzrost uczestnictwa mężczyzn i kobiet w badaniach przesiewowych w kierunku raka jelita grubego;
- ✓ wzrost uczestnictwa mężczyzn i kobiet w badaniach przesiewowych w kierunku raka jelita grubego.

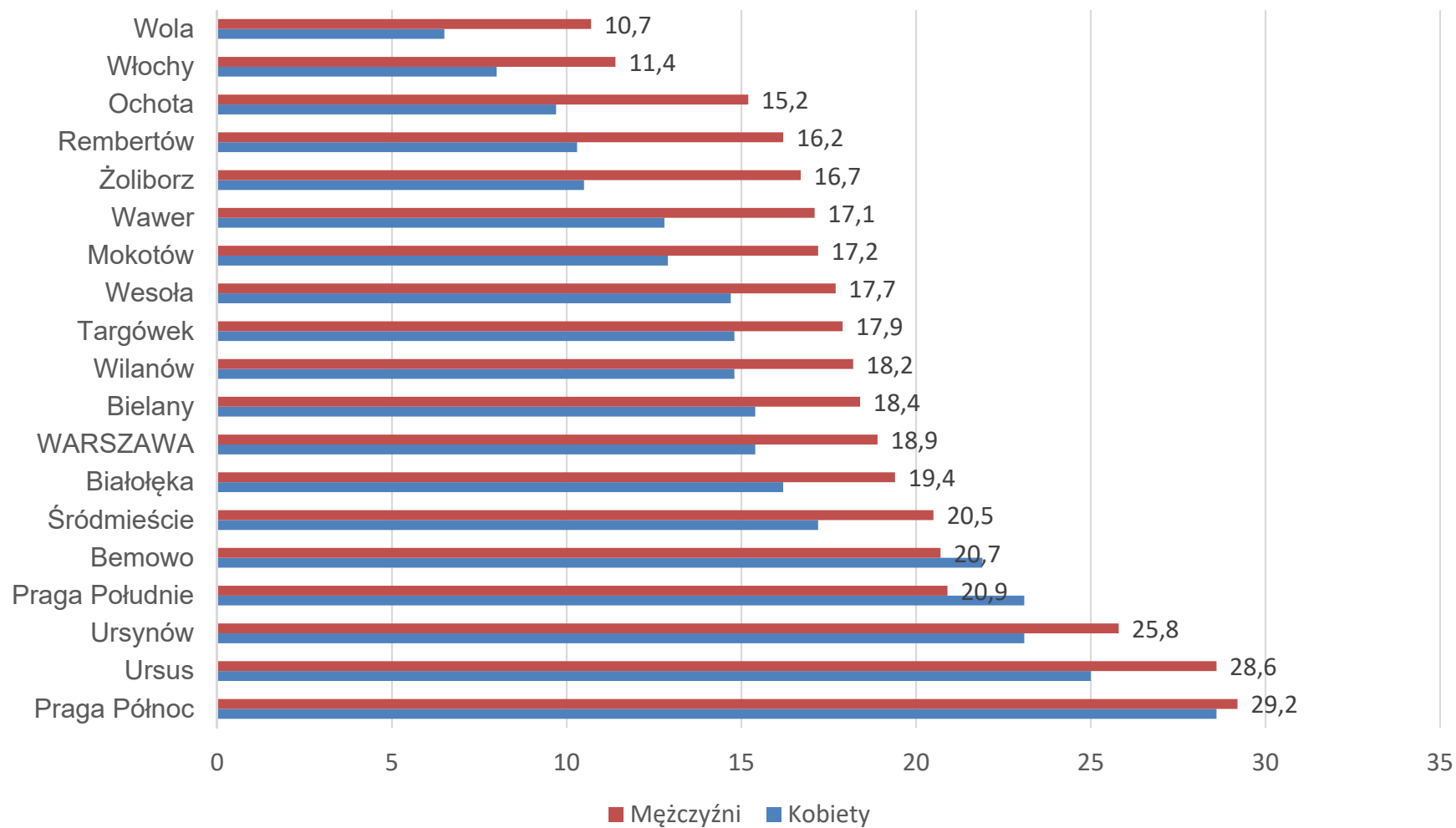

Częstość palenia papierosów (%) w populacji mieszkańców Warszawy według wieku i płci. Próba warszawska 2011-2013

Częstość palenia papierosów (%) według dzielnic. Próba warszawska 2011-2013

Rola m.st. Warszawy w ochronie zdrowia

1. Realizacja programów polityki zdrowotnej
2. Działania inwestycyjne
3. Działania nadzorcze i organizacyjne, jako podmiotu tworzącego dla podmiotów leczniczych
4. Prowadzenie analiz zasobów, sytuacji zdrowotnej mieszkańców, monitorowanie dostępności do świadczeń
5. Działania koordynacyjne w zakresie opieki zdrowotnej na terenie miasta - Warszawska Rada Polityki Zdrowotnej

Realizacja akcji i kampanii społecznych

Od 2007 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna jest koordynatorem działań w ramach Narodowego „Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce”.

W ramach profilaktyki palenia tytoniu Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Warszawie podejmuje następujące zadania:

- **„Czyste powietrze wokół nas”** – program edukacji antytytoniowej dla dzieci w wieku przedszkolnym, ich rodziców i opiekunów
- **„Bieg po zdrowie”** - program edukacji antytytoniowej dla dzieci z klas IV szkół podstawowych
- **Obchody Światowego Dnia Rzucania Palenia** (trzeci czwartek listopada)
- **Obchody Światowego Dnia bez Tytoniu** (31 maja)
- Comiesięczny monitoring dotyczących sytuacji w zakresie realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

„Czyste powietrze wokół nas” – ramowe założenia programu przedszkolnej edukacji antytytoniowej

Cele główne programu:

- Wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy,
- Zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą przy nich tytoń.

Cele szczegółowe:

- Wykształcenie umiejętności rozpoznawania różnych źródeł dymów,
- Wykształcenie umiejętności rozpoznawania różnych dymów, wydobywanie dymu papierosowego,
- Zwiększenie wrażliwości dzieci na szkodliwość dymu papierosowego,
- Zwiększenie wiedzy na temat skutków palenia papierosów,
- Zwiększenie wrażliwości dzieci na miejsca, w których mogą być narażone na dym tytoniowy.

Adresaci Programu:

- Dzieci w wieku 5 - 6 lat, uczęszczające do przedszkoli/oddziałów przedszkolnych w szkołach,
- Rodzice i opiekunowie.

Program ograniczania zdrowotnych następstw palenia tytoniu

- Działania miały na celu zminimalizowanie skutków zdrowotnych palenia tytoniu poprzez zmniejszenie liczby osób palących, zapobieganie paleniu wśród dzieci i młodzieży, wyeliminowanie ekspozycji na dym tytoniowy w miejscach publicznych oraz egzekwowanie obowiązującego prawa poprzez prowadzenie punktów informacyjno-edukacyjnych, edukacji w formie pogadarek, prelekcji, wykładów i zajęć warsztatowych, ekspozycje wizualne, dystrybucję materiałów, publikacje prasowe oraz zamieszczanie informacji na stronach internetowych inspekcji sanitarnej i partnerów.
- Głównymi odbiorcami działań były dzieci, młodzież, rodzice i opiekunowie dzieci, kadra pedagogiczna placówek szkolno-wychowawczych, a także szeroko rozumiana społeczność lokalna.
- Łączna liczba odbiorców działań na terenie województwa mazowieckiego wyniosła 44 779 osób.

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej pt.: „Bieg po zdrowie”

- Program ma na celu opóźnić lub zapobiec inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, pokazać atrakcyjność życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego oraz zwiększyć wiedzę i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów.
- Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej jest skierowany do uczniów klas IV szkół podstawowych oraz ich rodziców i opiekunów.
- W roku szkolnym 2017/2018 zrealizowana została w województwie mazowieckim II edycja programu. Edukacją objęto 13 792 uczniów oraz 11 158 rodziców i opiekunów. W programie wzięło udział 401 szkół podstawowych – o 14% więcej niż w I edycji w roku szkolnym 2016/2017.

Warszawski Indeks Powietrza (WIP)

Warszawski Indeks Powietrza (WIP) jest wskaźnikiem wyrażającym przybliżony stopień zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w czterostopniowej skali wraz z zaleceniami dla mieszkańców. Dla poszczególnych grup mieszkańców przygotowano dwa indeksy:

- **Warszawski Ogólny Indeks Powietrza (WIPo)**

- informowanie ogółu mieszkańców Warszawy.

- **Warszawski Zdrowotny Indeks Powietrza (WIPz)**

- informowanie wybranych wrażliwych grup mieszkańców (osób z chorobami układu oddechowego, osób starszych, osób z chorobami układu krążenia, dzieci z astmą).

Im stężenia zanieczyszczeń są wyższe, tym poziom indeksu jest wyższy. Najniższym poziomem w skali jest poziom pierwszy, a najwyższym poziom czwarty.

Warszawski Indeks Powietrza jest to projekt wieloletni, który zakłada m.in. budowę Warszawskiej Sieci Informacji o Jakości Powietrza, w skład której będą wchodziły nowe punkty pomiarowe na terenie stolicy. W perspektywie pozwoli to na dokładniejsze informowanie społeczeństwa o jakości powietrza w miejscu przebywania oraz umożliwi sprawne zarządzanie działaniami związanymi z przeciwdziałaniem i minimalizowaniem sytuacji podwyższonych stężeń zanieczyszczeń.

Przyczyny zanieczyszczeń powietrza

Za występowanie wysokich stężeń zanieczyszczeń powietrza w Warszawie odpowiadają emisje zanieczyszczeń powietrza z transportu drogowego, spalania paliw w celach grzewczych (tzw. niska emisja) w tym niedozwolone spalanie odpadów, napływ zanieczyszczeń powietrza spoza granic miasta, warunki meteorologiczne oraz przemysł.

Wpływ zanieczyszczeń na zdrowie człowieka

Układ krążenia:

- choroba niedokrwienna serca
- zaburzenia rytmu serca
- nadciśnienie tętnicze

Układ oddechowy:

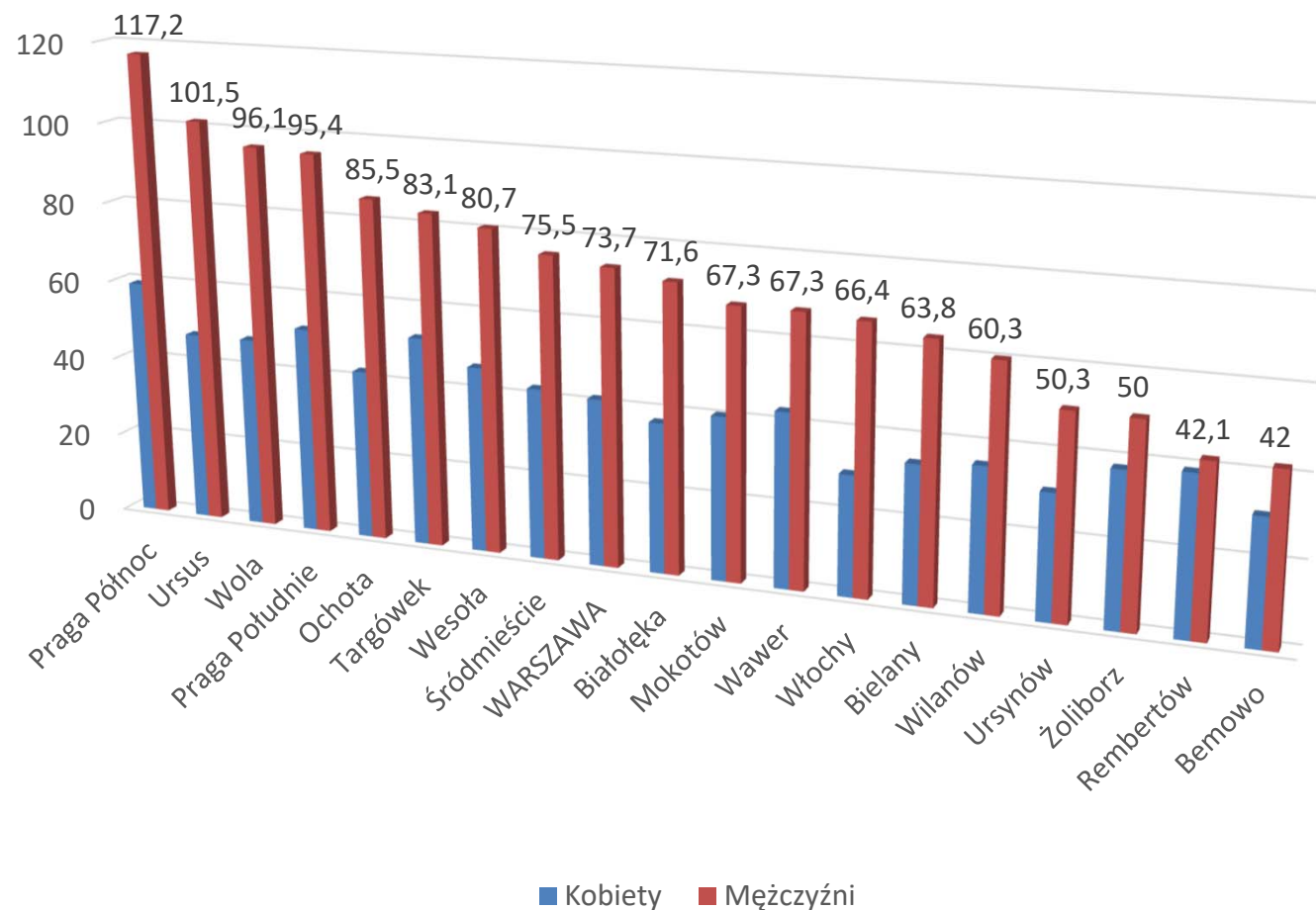
- zapalenie błony śluzowej nosa
- zapalenie gardła
- nowotwory płuc
- astma
- przewlekła obturacyjna choroba płuc

Okres prenatalny i zdrowie dzieci:

- ryzyko wystąpienia porodu przedwczesnego, wewnątrzmacicznego zatrzymania wzrostu płodu
- zwiększona śmiertelność noworodków i niemowląt
- niższa waga urodzeniowa, mniejszy obwód głowy, mniejsza długość ciała noworodka
- zmniejszenie całkowitej objętości wydechowej u dzieci, częstsze występowanie u niemowląt zapalenia górnych i dolnych dróg oddechowych, zaburzenia rozwoju psychosomatycznego

Zanieczyszczenia powietrza zaliczane są również do nieswoistych czynników ułatwiających alergizację.

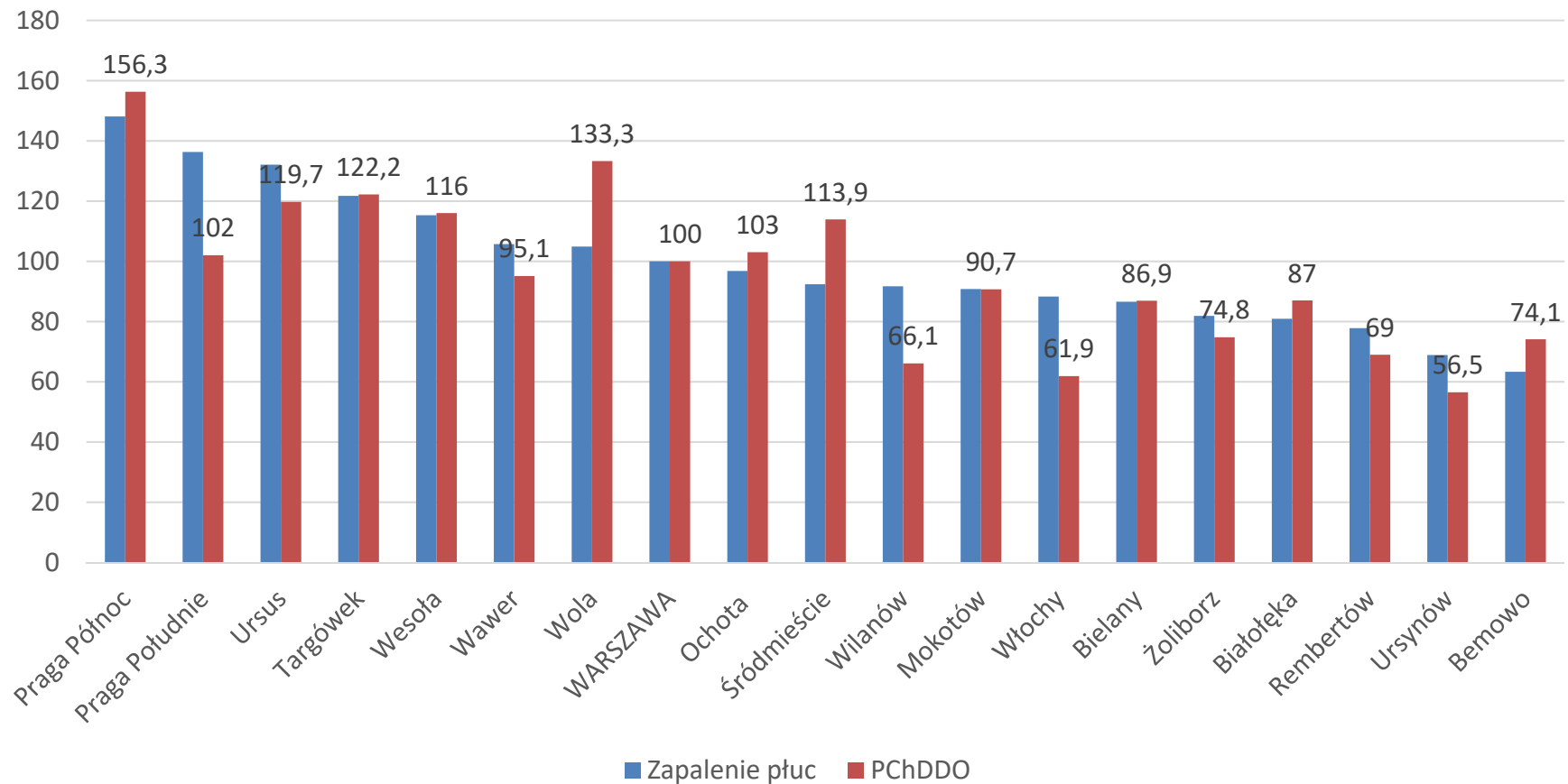
Standaryzowane współczynniki zgonów mężczyzn i kobiet z powodu ogółu chorób układu oddechowego w poszczególnych dzielnicach, średnia dla lat 2012-2014

Umieralność z powodu chorób układu oddechowego

- Choroby układu oddechowego były w 2014 roku odpowiedzialne za 9,6% wszystkich zgonów mieszkańców Warszawy, a więc miały większy udział wśród przyczyn zgonów pośród mieszkańców Warszawy niż w całej Polsce oraz w miastach ogółem.
- W roku 2014 zmarło w Warszawie z ich powodu 1729 osób (839 mężczyzn i 890 kobiet).
- Choroby te są częstszą przyczyną śmierci mężczyzn niż kobiet.
- Trzy czwarte (76%) zgonów z powodu chorób układu oddechowego w Warszawie jest przypisywana zapaleniu płuc, na które zmarło w stolicy w 2014 r. 1308 osób.
- Przewlekłe choroby dolnych dróg oddechowych odpowiadają za 18,4% zgonów z powodu ogółu chorób układu oddechowego (318 zgonów w 2014 r.), W przypadku kobiet są większym zagrożeniem życia w Warszawie niż w miastach ogółem i w Polsce.

Standaryzowane wskaźniki zgonów z powodu zapalenia płuc oraz przewlekłych chorób dolnych dróg oddechowych (PChDDO) w poszczególnych dzielnicach, średnia dla lat 2012-2014, Warszawa =100

Porozumienie z dnia 22 września 2017 r. dot. ustalenia oddziaływania zanieczyszczeń powietrza na zdrowie mieszkańców m.st. Warszawy

Porozumienie zostało zawarte pomiędzy:

Miastem Stołecznym Warszawą, Politechniką Warszawską, Mazowieckim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia z siedzibą w Warszawie oraz Wojskowym Instytutem Medycznym.

Cel porozumienia:

ustalenie oddziaływania zanieczyszczenia środowiska na zdrowie mieszkańców m.st. Warszawy począwszy od roku 2010, stworzenie na podstawie dokonanych ustaleń zaleceń dla mieszkańców m.st. Warszawy co do sposobu postępowania w czasie, gdy dopuszczalne normy jakości powietrza zostaną przekroczone.

Porozumienie z dnia 22 września 2017 r. dot. ustalenia oddziaływania zanieczyszczeń powietrza na zdrowie mieszkańców m.st. Warszawy, cd.

Współpraca Stron polega w szczególności na:

- przekazywaniu sobie wzajemnie danych, które mogą przyczynić się do realizacji celów Porozumienia,
- prowadzeniu badań służących określeniu wpływu zanieczyszczonego powietrza na zdrowie człowieka, w szczególności zachorowalność na choroby układu oddechowego, choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, choroby neurodegeneracyjne,
- podejmowaniu innych działań służących realizacji celów Porozumienia.

Podjęcie istotnych działań, które w znacznym stopniu zlikwidują przyczyny zanieczyszczenia powietrza

- Zmiany regulacji prawnych związane z ustaleniem dopuszczalnych rodzajów urządzeń i paliw, które będą dopuszczone do użytku;
- Stworzenie odpowiednich narzędzi finansowych wspierających wymianę urządzeń grzewczych na mniej emisyjne;
- Wprowadzenie skutecznych mechanizmów kontroli w zakresie spalania odpadów w gospodarstwach domowych;
- Ustanowienie działań ukierunkowanych na zmniejszenie emisji pochodzących z transportu drogowego (ograniczenia i zachęty);
- Intensyfikacja działań mających na celu bardziej efektywną identyfikację skali problemu wpływu zanieczyszczeń na zdrowie człowieka;
- Edukacja - zmiana zachowań ludzi.

Konieczne jest również:

- Uznanie zanieczyszczeń powietrza za jeden z istotnych czynników ryzyka chorób układu krążenia, układu oddechowego, zaburzeń przebiegu i wyniku ciąży oraz negatywnie wpływający na zdrowie i rozwój dzieci;
- Upowszechnienie wiedzy z zakresu jakości powietrza i wpływu na zdrowie wśród kadr medycznych;
- Wdrożenie kompleksowych badań naukowych dotyczących skutków zdrowotnych zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w Polsce.

Programy polityki zdrowotnej finansowane z budżetu m.st. Warszawy w latach 2007 - 2017

Programy dla osób dorosłych

- „Szkoła Rodzenia” – przygotowanie kobiet w ciąży do porodu naturalnego (*liczba uczestników - 101 960*). Około 51% porodów (ok. 19.500 rocznie) na terenie m.st. Warszawy poprzedzonych jest udziałem w programie „Szkoła Rodzenia”.
- „Stołeczna kampania na rzecz wspierania osób dotkniętych niepłodnością z wykorzystaniem metod zapłodnienia pozaustrojowego w latach 2017-2019” – (*liczba par objętych programem – 151*).
- Programy szczepień ochronnych przeciwko grypie: dla osób od 65 roku życia, dla osób przebywających w Stołecznym Centrum Opiekuńczo-Lecznicznym dla osób bezdomnych, przebywających w noclegowniach i schroniskach.
- Program opieki zdrowotnej nad kombatanami.
- Program opieki zdrowotnej pn. „Aktywny Senior”.

Łączne środki finansowe przeznaczone z budżetu m.st. Warszawy na realizację wszystkich programów w latach 2007-2017 – 235 mln zł

Programy c.d.

Programy skierowane do młodych warszawiaków

- „Zdrowie, Mama i Ja” – 5-letni program profilaktyki zakażeń pneumokokowych u dzieci powyżej 24 miesiąca życia, przy zastosowaniu szczepionki przeciwko pneumokokom.
- „Zdrowy Uczeń” – program edukacyjny realizowany przez pielęgniarki szkolne w zakresie zdrowego stylu życia adresowany do uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, szkół specjalnych, domów dziecka.
- „Poprawa stanu zdrowia jamy ustnej dla uczniów klas II szkół podstawowych”.
- „Wczesne wykrywanie wad wzroku i zezów dla uczniów klas II szkół podstawowych”.
- „Profilaktyka i korekcja wad postawy dla uczniów klas IV szkół podstawowych”.
- „Badanie przesiewowych słuchu dla uczniów klas I i VI szkół podstawowych”.
- „Ocena sprawności i wydolności fizycznej oraz predyspozycji do uprawiania dyscyplin sportowych przez dzieci i młodzież”.
- „Ocena ryzyka występowania choroby nadciśnieniowej u młodzieży szkolnej między 18 a 19 rokiem życia” .

Łączne środki finansowe przeznaczone z budżetu m.st. Warszawy na realizację programów dla dzieci i młodzieży w latach 2007-2017 – 96,41 mln zł

Thank you
for your attention

